Wojciech Paukšteto

ORCID: 0000-0002-8299-631X

Czym są mikronacje? Analiza działalności trzech projektów: Liberland, Imperialny Tron oraz Wolne Miasto Christiania

<https://doi.org/10.19195/1643-0328.29.3>

Słowa kluczowe: mikronacja, polityka zagraniczna, libertarianizm, anarchizm

Wprowadzenie

Temat mikronacji nie budzi większego zainteresowania naukowego. Nie oznacza to jednak, że jest on całkowicie ignorowany przez badaczy¹. Marek Sobczyński przytaczał w swojej pracy losy Republiki Minerwy, podając ją jako przykład braku uznania międzynarodowego oraz działania zasady *terra nullius* w obecnych uwarunkowaniach politycznych. W tablicy poświęconej jednostkom terytorialnym mającym charakter quasi-państwowy w kategorii „proklamacje o charakterze komercyjno-propagandowym” umieścił on kilka mikronacji. Wyróżnił również projekty tego typu w tabeli poświęconej państwom powstałym w wyniku secesji. Sobczyński nie użył określenia „mikronacje”, lecz traktował je jako „quasi-państwa” mające charakter dowcipu lub przedsięwzięcia komercyjnego². Powstało natomiast wiele różnych poradników czy przewodników stworzonych przez twórców mikronacji³.

Sama liczba mikronacji jest niemożliwa do ustalenia ze względu na deklaracyjny charakter ich powstawania. Istnieją takie mikronacje, które odrzucają to określenie, deklarując się jako w pełni suwerenne państwa. Taki wypadek dotyczy jednej z najsłyn-

¹ Przytaczana w dalszej części artykułu praca Davida Longa pochodzi z numeru czasopisma naukowego poświęconego mikronacjom („Islands & Micronationality Anthology”). Pozostałe artykuły można znaleźć: <https://www.shimajournal.org/anthologies.php#islands-micronationality> (dostęp: 20.06.2016).

² M. Sobczyński, *Państwa i terytoria zależne. Ujęcie geograficzno-polityczne*, Toruń 2006, s. 48–51, 250–251, 480–481.

³ M. Bahareth, *Micronations: For Those Who Are Tired of Existing Incompetent Governments and Are Longing for Something New and Refreshing*, Bloomington 2011; *Micronations within European Union. What is not shown on maps*, https://issuu.com/prettychenko/docs/atlas_book_issuu (dostęp: 26.06.2016).

niejszych mikronacji, czyli księstwa Sealand⁴. Odnosnie do projektów o wiele bardziej zaawansowanych używa się chętnie sformułowania *micronation*, zestawiając je z *macro-nation*, określając tak państwa duże pod względem terytorium czy ludności. Same zaś używają terminu *micronation* do opisu również minipaństw (Monako, San Marino), mając na celu zwiększenie swojej legitymizacji.

Celem artykułu jest przybliżenie kilku inicjatyw oraz próba ustalenia wspólnych punktów między nimi, a także odpowiedź na pytanie, czy mikronacje to nowa koncepcja, czy też inny wariant quasi-państw. Analizie poddano trzy reprezentatywne różne nurty mikronacji: Wolna Republika Liberland, Imperialny Tron i Wolne Miasto Christiania. Przyjęto, że badaniem będą objęte mikronacje, które spełniają w jakimś stopniu zasady zawarte w konwencji z Montevideo o prawach i obowiązkach państw, podpisane przez kraje amerykańskie w 1933 roku.

Wiele mikronacji respektuje ustalenia konwencji jednocześnie negując aspiracje niepodległościowe podobnych inicjatyw (jak choćby Sealand czy Rose Island, gdyż zbudowane zostały na sztucznych platformach). O ile kwestie władzy, terytorium i stałej ludności są oczywiste i spełniane przez niektóre mikronacje, o tyle problematyczna byłaby kwestia uznania międzynarodowego i możliwości utrzymania stosunków dyplomatycznych. Na potrzeby badania przyjęto w tym przypadku uznanie międzynarodowe przez środowiska mikronacji, partie polityczne oraz uczestnictwo w różnych międzynarodowych organizacjach zrzeszających tego typu inicjatywy. Organizacje o charakterze politycznym zrzeszające mikronacje są zjawiskiem częstym, ale również nietrwałym. Jako przykład można podać Unię Europejską Mikronacji skupiającą ponad 20 mikronacji. Bardziej aktywne są jednak organizacje sportowe, chociażby Micronational Football Association czy NF-Board, które skupiają państwa niebędące członkami FIFA, narody bez własnego państwa, quasi-państwa, regiony autonomiczne czy właśnie mikronacje (na przykład Sealand albo Seborga)⁵.

W języku polskim nie ma w zasadzie odpowiednika angielskiego *micronation* (stosowaną nazwą jest także *pocket state* — państwo kieszonkowe⁶). Używany jest również synonim „państwo wirtualne” — definiuje on jednak bardziej twory, które powstały w społeczności internetowej⁷. Wydaje się, że nie jest to uprawniony zamiennik, gdyż istnieją mikronacje, których powstanie nie miało żadnego związku z internetem. Jeśli potraktujemy zwrot „wirtualne” jako określający coś niewystępującego w rzeczywistości, nie oddaje on dobrze charakteru mikronacji, gdyż wiele z nich posiada realne terytorium, ludność i pomimo dużego powiązania organizacyjnego ze społecznością internetową nie pozostają obecni tylko w niej. Definicji mikronacji jest wiele i trudno uznać, żeby były one wystarczające. Sami założyciele starają się tworzyć własne ramy i zasady, okre-

⁴ N. Storchlic, *Welcome to Sealand: a Sovereign Nation*, <http://www.thedailybeast.com/articles/2014/02/20/welcome-to-sealand-this-island-is-a-sovereign-nation.html> (dostęp: 20.02.2014).

⁵ *Football Associations Members of the N.F.-Board*, <http://nfbwebsite.wix.com/nfboard#!fa/casm> (dostęp: 26.06.2016).

⁶ *Micronations vs Pocket States*, <http://microwiki.org.uk/> (dostęp: 26.06.2016).

⁷ I. Domaciuk-Czarny, *Chrematonimy na polskich stronach internetowych wirtualnych państw i społeczeństw*, „Prace Językoznawcze” 2011, nr 13, s. 73–86.

ślające co można uznać za mikronacje. Mając jednak pewne podstawy, można pokusić się o opisanie tworów, do których najlepiej pasuje termin „mikronacja”.

Przykładem najmniej oczywistym są tak zwane prywatne wyspy, które formalnie wciąż są pod kontrolą państwa, jednak zostały oddane w ręce osób prywatnych, firm i organizacji, które dokonują działań na nich według własnego uznania. Różnica między prywatnymi wyspami a mikronacjami wynika z braku aspiracji państwowych wyrażanych przez właścicieli wysp, choć czasem zdarza się sprzeciw wobec zaleceń władz czyniąc takie terytorium dosyć niezależnym. Przykładem niezależnej prywatnej wyspy jest konflikt między właścicielami wyspy Brecqhou, Davidem i Frederickiem Barclayami, a władzami wyspy Sark. Właściciele ignorowali prawa obowiązujące na wyspie, lekceważąc zakazy budowlane czy dotyczące poruszania się helikopterami bądź samochodami⁸. Dzięki ich działaniom zmieniono również prawo dziedziczenia oraz doprowadzono do demokratyzacji ustroju wysp, choć spór z włodarzami wyspy Sark trwa nadal⁹.

Należy również odróżnić mikronacje od minipaństw (*ministates* lub *microstates*¹⁰), czyli państw uznanych międzynarodowo, jednak rezygnujących z części suwerenności na rzecz większego partnera. Można podać jako przykłady państwa takie jak San Marino, Watykan czy Monako. Mikronacja to również jednostka inna niż quasi-państwa, które są *de facto* niepodległe, ale nie mają uznania międzynarodowego (Somaliland, Abchazja czy Cypr Północny), funkcjonując często tylko dzięki silnemu protektoratowi któregoś z mocarstw. Quasi-państwa wzbudzają żywe zainteresowanie społeczności międzynarodowej, gdyż ich istnienie wynika często z trwającego konfliktu na kontrolowanym przez nich obszarze. W przypadku mikronacji państwa traktują je pobłażliwie, choć zdarzają się także wrogie akty.

Trudne do określenia są regiony „zapomniane” przez społeczność międzynarodową, a zarządzane przez władzę powoływaną pośród mieszkańców. Przykładem takich terytoriów były chociażby japońskie wyspy Iwo Jima czy Bonin, które znajdowały się po drugiej wojnie światowej pod kontrolą amerykańskiej marynarki wojennej, jednak wciąż były zamieszkałe przez Japończyków. Mieszkańcy wysp musieli sami organizować przez kolejne dwie dekady własną administrację, gdyż oba państwa przez ten czas nie zdecydowały o przynależności wysp¹¹.

David Furnues rozważał dwa inne przykłady, którym należy się oddzielny komentarz. W swojej pracy autor analizował międzynarodowe korporacje, które funkcjonują na podstawie wewnętrznych regulacji, a dzięki swojej pozycji mogą wpływać na prawo krajowe tak, aby było ono najbardziej dla nich korzystne. Kolejny twór to organizacje, które roszczą sobie prawa do terytorium w Kosmosie (ciała niebieskie oraz stacje ko-

⁸ *On island of Sark, Barclay brothers joust with feudalism*, <http://archive.is/ChU37#selection-485.0-485.56> (dostęp: 26.06.2016).

⁹ T. Harper, *Barclay brothers lose legal fight over the future of Sark*, <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/barclay-brothers-lose-legal-fight-over-sark-s-governance-9811862.html> (dostęp: 22.10.2014).

¹⁰ T. Eccardt, *Secrets of the Seven Smallest States of Europe: Andorra, Liechtenstein, Luxembourg, Malta, Monaco, San Marino and Vatican City*, New York 2005, s. 2.

¹¹ D. Long, *Shards of the shattered? Japanese empire that found themselves as temporary micronations*, „Shima: The International Journal of Research into Island Cultures” 2014, nr 8, s. 104–107.

smiczne)¹². Wydaje się jednak, że głównym czynnikiem determinującym mikronacje jest chęć do utworzenia suwerennego państwa zarządzanego przez obywateli, więc w definicję tę nie wpisują się międzynarodowe korporacje. Należy jednak przyznać, że dzięki czynnikom gospodarczym mogą one podejmować samodzielne decyzje, lekceważąc prawo państw, w których funkcjonują.

Geneza powstawania tego typu organizmów politycznych jest różnorodna. Jedne odwołują się do tradycji sięgających średniowiecza (włoska Seborga), inne dowodzą, że same funkcjonują od ponad stu lat (Redonda, powstała rzekomo już w 1865 roku¹³). Terytorium również jest zróżnicowane. Występują mikronacje roszczące sobie prawo do sporych terenów, ograniczone do miejsca zamieszkania lidera czy w ogóle bez terytorium. Terytorium mikronacji zasiedlone przez ludność jej podległą najczęściej jest terenem spornym między państwami, prywatną posesją lub niezamieszkałą wcześniej wyspą. Każde z tych państw dba o stronę wizualną, więc posiada flagi, godła czy hymny. Niektóre poszły jeszcze dalej, tworząc system prawny oraz uchwalając konstytucję.

Liberland w naddunajskim kotle

Wolna Republika Liberland to kolejna inicjatywa powołania mikronacji opartej na libertarianizmie. Mniej lub bardziej udane libertarianie mikronacje powstawały na każdym kontynencie. Najbardziej znana to wspomniana wcześniej Republika Minerwy, powołana przez trzech Amerykanów na atolu Minerwy. Naniesiono na niego kilka ton piasku, aby móc postawić na nim proste budowle. Ostatecznie wyspa została przejęta przez wojsko Tonga, które zlikwidowało konstrukcję, a władze wyspy zdecydowały o przyłączeniu obszaru do wód terytorialnych¹⁴. Inna równie nieudana koncepcja zakładała utworzenie państwa na terenie Somalii objętej wojną domową¹⁵.

Liberland to największa inicjatywa tych środowisk, a jej początek datuje się na 2015 rok. Teren, na którym republika powstała, nie jest przypadkowy. Rzeka Dunaj i tereny przy niej położone są terenem spornym między Chorwacją i Serbią oraz Chorwacją i Słowenią. Według inicjatora Liberlandu, Vita Jedlički, zajęty teren jest niczyj, gdyż żadna ze stron nie rościła sobie do niego prawa. Wynika to z interpretacji zmiany koryta rzeki na obszarze nazwanym Gornja Siga. Według Chorwatów teren ten zgodnie z dziewiętnastowiecznym kształtem rzeki powinien należeć do Serbii, natomiast Belgrad kieruje się obecnym kształtem Dunaju, sugerując, że ten obszar należy do Chorwacji¹⁶ (dotyczy to również pozostałych spornych ziem w tym regionie, leżących w większości po serbskiej stronie rzeki). Obszar wynoszący około siedmiu kilometrów kwadratowych

¹² D. Furnues, *The Rise of Non-territorial Sovereignties and Micronations*, <http://cris.unu.edu/sites/cris.unu.edu/files/W-2018-10.pdf> (dostęp: 8.04.2020).

¹³ *History of Redonda*, <http://www.thekingdomofredonda.com/history.htm> (dostęp: 26.06.2016).

¹⁴ <http://www.queenoftheisles.com/HTML/Republic%20of%20Minerva.html> (dostęp: 25.06.2016).

¹⁵ <http://web.archive.org/web/20120925080527/http://www.freedonia.org/> (dostęp: 25.06.2016).

¹⁶ J. Bartlett, *The crypto-libertarians using technology to undermine the nation-state*, <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/05/24/the-crypto-libertarians-using-technology-to-undermine-the-nation/> (dostęp: 24.05.2016).

jest terenem zalewowym, więc nie znajdowały się tam żadne budowle. Wcześniej planowano także utworzenie państwa na terenie spornym między Słowenią a Chorwacją oraz na obszarze między Sudanem i Egiptem, tak zwanym Bir Tawil¹⁷. Ostatecznie pierwszy teren był za mały, a drugi zbyt niebezpieczny. Projekt czeskiego polityka cieszył się początkowo dużym zainteresowaniem — wnioski o przyznanie obywatelstwa przysłało, według Jedlički, ponad 300 tysięcy osób¹⁸.

Inspirując się proklamacją Liberlandu, na obszarze tym swoje istnienie ogłosiło kilka mikronacji, niektóre zaś z nich zawiązały tak zwaną Radę Dunajską¹⁹. Królestwo Enklawy było polską inicjatywą powstałą na terenie spornego obszaru między Słowenią a Chorwacją²⁰. Ustrój oparto na podwalinach cywilizacji łacińskiej, cybernetyce i zasadzie „żyj i pozwól żyć” (to hasło jest również dewizą Liberlandu)²¹. Kolejna mikronacja to Ekologiczne Księstwo Ongai będące monarchią absolutną założoną przez Bułgarów, Chorwatów i Węgrów na spornym terenie serbsko-chorwackim. Celem księstwa było szerzenie ekologii oraz dbanie o teren księstwa²². Na wyspie Sarengard, położonej na granicy Chorwacji i Serbii, powstała także Republika Valkadii²³. W różnym okresie do tych terenów prawo przypisywały sobie inne mikronacje, jednak idea przekształcenia ich w realne państwa została zarzucona. Wszystkie z nich jednak nie miały takiego charakteru jak Liberland, dążący do jak najszybszego uznania międzynarodowego, głównie przez Serbie i Chorwację.

Serbia przyjęła wobec inicjatywy postawę neutralną. Uznano, że teoretycznie Liberland nie leży na terenie państwa, gdyż granicę wyznacza linia Dunaju²⁴. Sam lider mikronacji uważał zachowania serbskich policjantów i władz za wspierające²⁵. W położonym niedaleko granicy serbskim Bezdanie znajduje się baza wypadowa mieszkańców Liberlandu. Aktywność libertarian zwiększyła zainteresowanie tym regionem ze względu na przybywających tam nietypowych turystów. Dodatkowo nawiązano współpracę z władzami Wojwodiny, dotyczącą rozwoju lokalnego szkolnictwa, turystyki oraz inwestycji na obszarze strefy wolnego handlu („Wolny Port Apatin”)²⁶. W celu koordynacji inwestycji powołano spółkę Liberland Group LTD.

¹⁷ M. Janik, *Państwo optymalne: Libertarianizm wraca do łask*, <http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/921409,liberland-vit-jedlicka.html> (dostęp: 5.02.2016).

¹⁸ G. Lewis-Kraus, *Welcome to Liberland, the World's Newest Country (Maybe)*, http://www.nytimes.com/2015/08/16/magazine/the-making-of-a-president.html?_r=0 (dostęp: 16.08.2015).

¹⁹ <http://www.micronation.org/forum/showthread.php?tid=1971> (dostęp: 25.06.2016).

²⁰ N. Squires, *Welcome to the world's newest country — the Kingdom of Enclava*, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/croatia/11609226/Welcome-to-the-worlds-newest-country-the-Kingdom-of-Enclava.html> (dostęp: 15.05.2015).

²¹ *Edykt królewski czyli METAKONSTYTUCJA*, <http://enclava.org/index.php/law/> (dostęp: 01.09.2015).

²² http://mw.micronation.org/wiki/Principality_of_Ongal (dostęp: 25.06.2016).

²³ http://mw.micronation.org/wiki/Republic_of_Valkadia (dostęp: 25.06.2016).

²⁴ E. McKirdy, *Liberland: Could the world's newest micronation get off the ground?*, <http://edition.cnn.com/2015/04/25/europe/liberland-worlds-newest-micronation/> (dostęp: 29.04.2015).

²⁵ P. Bradbury, *A Progress Update from Liberland President Vit Jedlicka*, <http://www.total-croatia-news.com/politics/1756-a-progress-update-from-liberland-president-vit-jedlicka> (dostęp: 12.12.2015).

²⁶ *Liberland Builds Strong Ties With Province*, <https://liberlandpress.com/2020/06/19/liberland-builds-strong-ties-with-vojvodina-province/> (dostęp: 20.06.2020).

Chorwacja odniosła się do inicjatywy wrogo. Zgodnie z komunikatem chorwackiego MSZ teren ten uznają za serbski albo chorwacki i żadna trzecia strona nie ma do niego prawa. Według tego, co twierdzi MSZ, ustalono, że tymczasowo obszar zachodniego brzegu (czyli lokalizacja Liberlandu) będzie podlegał nadzorowi chorwackiej policji, a wschodni serbskiej²⁷. Teren jest patrolowany przez chorwacką policję, która dokonuje aresztowań na podstawie zarzutu o nielegalne przekraczanie granic (dwukrotnie aresztowano twórcę Liberlandu²⁸). Przejście graniczne po chorwackiej stronie jest postawione przed obszarem mikronacji²⁹. Jedyną bezpieczną drogą jest przekroczenie granicy przez rzekę Dunaj ze względu na charakter międzynarodowy wód i bierną postawę serbskiej policji. Chorwaci jednak powołują się na przepis o charakterze tranzytowym rzeki, który nakazuje zatrzymywanie się tylko w wyznaczonych miejscach. Takim miejscem nie jest teren Liberlandu, więc chorwaccy policjanci starają się utrudniać desantowanie ludzi powiązanych z mikronacją. Na miejscu rotacyjnie spędza czas kilkanaście osób powiązanych z tą inicjatywą.

W 2016 roku Liberland stworzył konstytucję. Wcześniej władza opierała się na prowizorycznym prawie, definiującym ustrój jako republikę z elementami demokracji przedstawicielskiej³⁰. Autorem konstytucji był Kacper Zając, pełniący wówczas funkcję ministra sprawiedliwości w rządzie mikronacji³¹. Utrzymała ona charakter sprawowania władzy. Głównym celem było oddanie jak najbardziej libertariańskiej koncepcji państwa optymalnego (minimalnego) zabezpieczającego wolności obywatelskie. Autor, tworząc konstytucję, opierał się na pracach klasyków (na przykład Wolter, John Locke) czy liberałów/libertarian (na przykład Adam Smith, Robert Nozick, Ludwig von Mises czy Ayn Rand). Konstytucja nawiązuje również do pierwotnej wersji konstytucji amerykańskiej³². Przyjęty przez prezydenta Liberlandu projekt został skonsultowany w ramach dyskusji wśród obywateli i ostatecznie przyjęty w głosowaniu.

Docelowo w 2017 roku pierwsze państwa miały uznawać Liberland. Ostatecznie wsparcie ogłosiło kilka marginalnych libertariańskich partii politycznych, w tym kandydat Partii Libertariańskiej na prezydenta USA z 2015 roku Gary Johnson³³. W 2018 roku mikronacja chciała zostać członkiem FIFA³⁴ oraz Organizacji Narodów i Ludów Nie-

²⁷ *On Virtual Narratives at Croatia's Borders*, <http://hu.mvep.hr/hu/hirek/on-virtual-narratives-at-croatia%E2%80%99s-borders,30113.html> (dostęp: 17.06.2015).

²⁸ „Prezydent” Liberlandu został aresztowany przez chorwacką policję, <http://wiadomosci.onet.pl/swiat/prezydent-liberlandu-zostal-aresztowany-przez-chorwacka-policje/t0epjs> (dostęp: 11.05.2015).

²⁹ P. Bradbury, *op. cit.*

³⁰ *The Articles of the Provisional Government of the Free Republic of Liberland*, <https://liberland.org/en/laws/> (dostęp: 25.06.2016).

³¹ *Free Republic of Liberland*, Prague 2016, s. 6.

³² *Konstytucja Wolnej Republiki Liberlandu*, Kraków 2016.

³³ <https://www.facebook.com/liberland/photos/a.1657644667794673.1073741827.1635821913310282/1959603324265471/> (dostęp: 14.03.2016).

³⁴ *Liberland pravi fudbalsku reprezentaciju: Imenovan selektor i predstavljena nova vlada*, <http://www.newsweek.rs/region/65793-leberland-pravi-fudbalsku-reprezentaciju-imenovan-selektor-i-predstavljena-nova-vlada.html> (dostęp: 19.12.2015).

reprezentowanych, jednak do 2020 roku sprawy nie zostały rozstrzygnięte³⁵. Liberland w swojej działalności ma wzorować się na Monako, Hongkongu czy średniowiecznej Raguzie, stając się istotnym ośrodkiem handlowym i gospodarczym.

Pacyfik i Afryka — cele imperium Romanowów

Rosyjska inicjatywa łączy dwa nurty funkcjonujące w mikronacjach. Pierwszy to ustrój monarchiczny, będący najbardziej popularnym ustrojem wśród mikronacji ze względu na tworzenie tych państw przez kilka zaledwie osób, a czasem jedynego członka, który pozostaje władcą. Drugi to dążenie do reaktywacji historycznego państwa. Wśród mikronacji funkcjonują takie, które dążą do reaktywacji Cesarstwa Rzymskiego³⁶ czy tylko samego Bizancjum³⁷, zarówno w kontekście terytorialnym jak i duchowym.

Koncepcja Imperialnego (cesarskiego) Tronu (Imperial Throne — wcześniej Imperium Rosyjskiego) odróżnia się od pretendentów do tronu, gdyż dąży do powołania i uznania państwa obok funkcjonującej Federacji Rosyjskiej. Również nie należy traktować mikronacji jako rządu emigracyjnego. Mikronacja ta nie rości sobie prawa do terytorium obecnej Rosji ani żadnego powstałego państwa na ziemiach rosyjskich po 1917 roku. Tereny, do których zgłasza swoje pretensje, dotyczą Antarktydy oraz wszystkich wysp odkrytych przez flotę rosyjską zgodnie z zasadą, iż teren odkryty po raz pierwszy należy do państwa, które wysłało ekspedycję. Z racji tego, że ZSRR, nie będąc kontynuatorem carskiej Rosji, nie rościł praw wobec wysp, przypadły one innym krajom. Wyspy w większości leżą na Pacyfiku oraz niedaleko Antarktydy. Celem mikronacji jest odzyskanie wszystkich wysp poprzez drogę sądową lub wykup od obecnych właścicieli³⁸.

Inicjatywa funkcjonuje od 2011 roku, a na jej czele stoi milioner Anton Bakov — lider rosyjskiej Partii Monarchistów. Ustrój mikronacji opiera się na konstytucji będącej zaktualizowaną wersją konstytucji rosyjskiej z 1906 roku, nadającej ustrój monarchii konstytucyjnej. Cesarzem w 2014 roku został Karol Emich Leiningen (wnuk Marii Kiriłłowny, najstarszej córki Cyryla — tytularnego cara Rosji w latach 1924–1939), przyjmując imię Mikołaja III (zgodnie z wymogiem konstytucji przeszedł wraz z żoną na prawosławie).

Docelowo premier Bakov wraz z Mikołajem III chcą nabyć terytorium, na którym będą mogli utworzyć stolicę mikronacji. Pierwszym przedsięwzięciem było podjęcie jeszcze w 2011 roku próby zakupu atolu Suworowa, odkrytego przez Rosję w XIX wieku, jednak rząd Wysp Cooka nie zgodził się na taką transakcję³⁹. Innymi miejscami planowanymi jako zaczątek terytorialny mikronacji były tereny w Albanii, Czarnogórze

³⁵ *Liberland Applies for the UNPO Membership*, <https://liberlandpress.com/2017/07/14/liberland-applies-unpo-membership/> (dostęp: 14.07.2017).

³⁶ <http://www.novaroma.org/> (dostęp: 26.06.2016).

³⁷ <http://www.byzantiumnovum.org/> (dostęp: 26.06.2016).

³⁸ http://russianempire.org/content/about_podrobno.htm (dostęp: 26.06.2016).

³⁹ *Друзь Немцова воссоздал Российскую империю на острове в 168 га*, <http://izvestia.ru/news/499236> (dostęp: 1.09.2011).

czy Macedonii⁴⁰. Ostatecznie nigdzie nie udało się otrzymać ziemi. Poza tymi akcjami premier Bakov dąży do pozyskania jak największej liczby państw, które uznają istnienie mikronacji. W tym celu wizytował różne, często egzotyczne kraje, licząc na poparcie. Przykładowo, w maju 2016 roku odwiedził Kiribati, gdzie spotkał się z prezydentem Tanetim Maamau⁴¹. Tematem rozmów była próba podjęcia współpracy gospodarczej oraz kwestia rozwiązania problemu z potencjalnymi powodziami, zagrażającymi istnieniu tego wyspiarskiego państwa. Poza obszarami, które miały związek z rosyjskimi odkryciami, przeprowadzono również wstępne rozmowy z Gambią, gdzie celem było zbudowanie nowego centrum biznesowo-handlowego, nazwanego na cześć Mikołaja II (z czasem idea ta przekształciła się w Projekt Atlantis, którego celem jest budowa sztucznej wyspy). Przedstawiciel mikronacji przedłożył również rzekomo podpisaną umowę o współpracy między Gambią a Imperialnym Tronem, lecz zostało to zdementowane przez rząd afrykańskiego państwa⁴².

Ogólnie dążenie do uznania międzynarodowego wynika z nawiązania do statusu, jaki ma Stolica Apostolska, która jest uznawana pomimo nieposiadania terytorium czy ludności. Sama nazwa mikronacji nawiązuje do tego zwrotu, a zwłaszcza do łacińskiej nazwy Sancta Sedes, mogącej oznaczać zarówno święty tron, jak i świętą stolicę. Dlatego też w wersji angielskiej Imperial Throne podpisuje się niekiedy jako Imperial See — analogicznie do angielskiej nazwy Stolicy Apostolskiej — Holy See.

Czy Christiania to mikronacja?

Wolne Miasto Christiania (Kopenhaga, Dania) jest powszechnie uznawane za mikronację, jednak odróżnia się od większości przede wszystkim tym, że nie ma jakiegokolwiek władzy. Charakter anarchistyczny tego miejsca pozwala zastanowić się, czy rzeczywiście jest to mikronacja. Jeśli zaś tak, to w jaki sposób definiować inne miejsca zamieszkiwane przez anarchistów. Anarchiści nie tylko zajmują squaty w miastach, ale zamieszkują również opuszczone tereny czy wspólnie zarządzają farmami. W ich rękach znajdują się obszary znacznie większe niż posiadane przez niektóre poważane i uznane mikronacje. Ośrodków tych jednak nie nazywa się mikronacjami, gdyż ich stosunek do państwa jest wrogi, a taka formuła samoorganizacji jest próbą ucieczki wobec obowiązków nakładanych przez państwo. Czasem również — jak w przypadku Capitol Hill Autonomous Zone (CHAZ), powstałej w 2020 roku w dzielnicy Seattle — celem było raczej wyrażenie sprzeciwu wobec władz niż stworzenie oddzielnego organizmu państwowego.

Sama idea Christianii powstała w latach siedemdziesiątych, gdy pierwsi mieszkańcy zasiedlili opuszczone przez duńskie wojsko tereny. Sprowadzili się tam głównie hippy-

⁴⁰ O. Chemokozov, M. Mokeev, Антон Баков: *Бизнесмен не ходит строем*, <http://www.gosrf.ru/news/19169/> (dostęp: 1.06.2015).

⁴¹ *The official visit of the Imperial Throne Archchancellor to the Republic of Kiribati*, <http://kiribati.me/2016/05/11/977/> (dostęp: 11.05.2016).

⁴² *After Kiribati, Gambia rebuffs Romanov plans*, <https://www.rnz.co.nz/international/pacific-news/347359/after-kiribati-gambia-rebuffs-romanov-plans> (dostęp: 3.01.2018).

si, anarchiści i kolektywiści. Po latach sporów, w 1989 roku postanowiono wprowadzić specjalne prawo, które miało na celu przeniesienie części kontroli nad tym obszarem do obowiązków państwa. W 2013 roku zmieniono specjalne prawo, przywracając kontrole nad obszarem miastu, jednocześnie oferując mieszkańcom wykupienie obszaru. Dzięki temu będą mogli w pełni kontrolować swój teren — w przeciwnym wypadku miasto będzie mogło dokonywać swoich prac według uznania⁴³.

Na terenie Christianii panuje demokracja konsensualna, decyzję podejmują się wspólnie. Najwyższym organem zarządzającym jest Wspólne Zgromadzenie (The Common Meeting). Prawo składa się tylko z kilku zakazów: stosowania twardych narkotyków, kradzieży, bijatyk i posiadania broni. Idea polega na mieszkaniu w miejscu, w którym w pełni kontroluje się własne życie. Promowany jest również ekologiczny tryb życia, a gości uprasza się o pozostawianie pojazdów mechanicznych poza obszarem Wolnego Miasta⁴⁴.

Christiania jest problemem dla Duńczyków. Z jednej strony jest to jedno z najczęściej odwiedzanych miejsc w stolicy oraz dowód pokazujący otwartość i różnorodność miasta. Z drugiej jednak, w stolicy kraju znajduje się obszar o niewyjaśnionym statusie, gdzie kwitnie handel narkotykami oraz dochodzi do różnego rodzaju rozruchów i przestępstw. Poza tym obszar ma wartości historyczne, a na zabytkach powstają nowe budowle, często niszcząc kilkusetletnie mury obronne czy budynki wojskowe⁴⁵. Miasto prowadzi niekonsekwentną politykę wygaszania obszaru zakazując dalszego budowania, jednak w wyniku nacisków zakazy te znosi. Docelowo, jeżeli sytuacja się nie zmieni, Kopenhaga planuje stopniowe przenoszenie mieszkańców do innych dzielnic, tak by po jakimś czasie odzyskać kontrolę nad Christianią.

Podsumowanie

Na zakończenie rozważań należy również wspomnieć o mikronacjach takich jak Seborga we Włoszech, które odwołując się do tradycji średniowiecznych, dowodzą swojej niepodległości. Najczęściej inicjatywy takie mają charakter komercyjny w celu przyciągnięcia do miasta turystów, którzy zaopatrzą się w akcesoria z godłem czy flagą mikronacji. Działalność ta jest często wspierana przez państwa. Podobna sytuacja występuje w wielu innych miastach, gdzie odwołując się do historii, odtwarza się pewne pokazowe formy niezależności (przykładowo Gdańsk czy Kraków).

Opisane przykłady łączy przede wszystkim sprzeciw wobec obecnych struktur politycznych. Przyczyny niechęci są różne. Poza sprawami ideowymi, które chętnie wyrażane są przez uczestników projektów, pozostaje kwestia ukrytych intencji. Wiele mikropaństw powstawało w celu dokonywania nie do końca legalnych interesów (raje podatkowe,

⁴³ *New law ends Christiania's special status*, <http://cphpost.dk/news/local-news/new-law-ends-christianias-special-status.html> (dostęp: 13.03.2015).

⁴⁴ *Christianias Guide*, <http://www.diggers.org/christiania/ChristianiaGuide2004.pdf> (dostęp: 26.06.2016).

⁴⁵ *Christiania: An Obscure, Self-Proclaimed Micronation in the Heart of Copenhagen*, <http://www.offbeat-travelling.com/christiania-obscure-self-proclaimed-micronation-heart-copenhagen/> (dostęp: 15.02.2016).

offshoring, narkotyki, hosting nielegalnych plików itp.), więc za wyrazistym politycznym sprzeciwem mogą kryć się partykularne interesy, mające przynieść fundatorom zyski.

W tekście pokazano trzy różne sposoby rządzenia: monarchię konstytucyjną, republikę oraz model kolektywny. Zauważyć jednak można, że pośród mikronacji przeważają monarchie. Wynika to zapewne z tego, iż pomysł zazwyczaj wychodzi od jednej osoby, a brak zainteresowanych niejako wymusza taką formułę rządzenia. Należy zwrócić uwagę, że każda bardziej poważna koncepcja dążyła do utworzenia państwa opartego na zasadach demokratycznych (a przynajmniej na konstytucji). Pytaniem otwartym jest, czy rzeczywistość mikronacji — poza hasłowością — dąży do budowy państwa zgodnie z wyrażanymi ideami (przy czym konstytucja Liberlandu ma kilkadziesiąt stron, prawo Christianii zaś liczy kilka zakazów przy jednoczesnym funkcjonowaniu kilkunastu nieformalnych).

Z biegiem lat da się zauważyć wzrost liczby mikronacji ze względu na łatwość komunikacji, jaką daje internet, ale nie do końca jest jasne, czy wzrosła przez to liczba trwałych organizmów państwowych. Pomimo zapowiedzi projekty te są często zarzucane, a państwa, pomimo pobłażliwego podejścia do tego typu inicjatyw, są gotowe do użycia siły, jeśli aktywność założycieli mikronacji zaczyna zagrażać ich interesom. Mikronacja jest stosunkowo nowym konceptem tworzenia własnego państwa, jednak trudno jednoznacznie określić, w jakim momencie nastąpi przekroczenie granicy, w której projekt kilku aktywistów przeradza się w coś poważniejszego, mogącego mieć aspirację stania się uznanym państwem. Do tej pory żadnej mikronacji nie udało się uzyskać poważnego uznania międzynarodowego i w przyszłości nie zanoszą na zmianę tego stanu rzeczy.

Bibliografia

- After Kiribati, Gambia rebuffs Romanov plans*, <https://www.rnz.co.nz/international/pacific-news/347359/after-kiribati-gambia-rebuffs-romanov-plans> (dostęp: 3.01.2018).
- The Articles of the Provisional Government of the Free Republic of Liberland*, <https://liberland.org/en/laws/> (dostęp: 25.06.2016).
- Bahareth M., *Micronations: For Those Who Are Tired of Existing Incompetent Governments and Are Longing for Something New and Refreshing*, Bloomington 2011.
- Bartlett J., *The crypto-libertarians using technology to undermine the nation-state*, <http://www.telegraph.co.uk/news/2016/05/24/the-crypto-libertarians-using-technology-to-undermine-the-nation/> (dostęp: 24.05.2016).
- Bradbury P., *A Progress Update from Liberland President Vit Jedlicka*, <http://www.total-croatia-news.com/politics/1756-a-progress-update-from-liberland-president-vit-jedlicka> (dostęp: 12.12.2015).
- Chemokozov O., Mokeev M., Антон Баков: Бизнесмен не ходит строем, <http://www.gosrf.ru/news/19169/> (dostęp: 1.06.2015).
- Christianias Guide*, <http://www.diggers.org/christiania/ChristianiaGuide2004.pdf> (dostęp: 26.06.2016).
- Christiania: An Obscure, Self-Proclaimed Micronation in the Heart of Copenhagen*, <http://www.offbeattraveling.com/christiania-obscure-self-proclaimed-micronation-heart-copenhagen/> (dostęp: 15.02.2016).
- Domaciuk-Czarny I., *Chrematonimy na polskich stronach internetowych wirtualnych państw i społeczeństw*, „Prace Językoznawcze” 2011, nr 13.
- Друг Немцова воссоздал Российскую империю на острове в 168 га, <http://izvestia.ru/news/499236> (dostęp: 1.09.2011).
- Eccardt T., *Secrets of the Seven Smallest States of Europe: Andorra, Liechtenstein, Luxembourg, Malta, Monaco, San Marino and Vatican City*, New York 2005.

- Edykt królewski czyli METAKONSTYTUCJA*, <http://enclava.org/index.php/law/> (dostęp: 1.09.2015).
- Football Associations Members of the N.F.-Board*, <http://nfbwebsite.wix.com/nfbboard#!fa/casm> (dostęp: 26.06.2016).
- Free Republic of Liberland*, Prague 2016.
- Furnues D., *The Rise of Non-territorial Sovereignties and Micronations*, <http://cris.unu.edu/sites/cris.unu.edu/files/W-2018-10.pdf> (dostęp: 8.04.2020).
- Harper T., *Barclay brothers lose legal fight over the future of Sark*, <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/barclay-brothers-lose-legal-fight-over-sark-s-governance-9811862.html> (dostęp: 22.10.2014).
- History of Redonda*, <http://www.thekingdomofredonda.com/history.htm> (dostęp: 26.06.2016).
- http://mw.micronation.org/wiki/Principality_of_Ongal (dostęp: 25.06.2016).
- http://mw.micronation.org/wiki/Republic_of_Valkadia (dostęp: 25.06.2016).
- http://russianempire.org/content/about_podrobno.htm (dostęp: 26.06.2016).
- <http://web.archive.org/web/20120925080527/http://www.freedonia.org/> (dostęp: 25.06.2016).
- <http://www.byzantiumnovum.org/> (dostęp: 26.06.2016).
- <https://www.facebook.com/liberland/photos/a.1657644667794673.1073741827.1635821913310282/1959603324265471/> (dostęp: 14.03.2016).
- <http://www.micronation.org/forum/showthread.php?tid=1971> (dostęp: 25.06.2016).
- <http://www.novaroma.org/> (dostęp: 26.06.2016).
- <http://www.queenoftheisles.com/HTML/Republic%20of%20Minerva.html> (dostęp: 25.06.2016).
- Janik M., *Państwo optymalne: Libertarianizm wraca do łask*, <http://www.gazetaprawna.pl/artykuly/921409,-liberland-vit-jedlicka.html> (dostęp: 5.02.2016).
- Konstytucja Wolnej Republiki Liberlandu*, Kraków 2016.
- Lewis-Kraus G., *Welcome to Liberland, the World's Newest Country (Maybe)*, http://www.nytimes.com/2015/08/16/magazine/the-making-of-a-president.html?_r=0 (dostęp: 16.08.2015).
- Liberland Applies for the UNPO Membership*, <https://liberlandpress.com/2017/07/14/liberland-applies-unpo-membership/> (dostęp: 14.07.2017).
- Liberland Builds Strong Ties with Province*, <https://liberlandpress.com/2020/06/19/liberland-builds-strong-ties-with-vojvodina-province/> (dostęp: 20.06.2020).
- Liberland pravi fudbalsku reprezentaciju: Imenovan selektor i predstavljena nova vlada*, <http://www.news-week.rs/region/65793-leberland-pravi-fudbalsku-reprezentaciju-imenovan-selektor-i-predstavljena-nova-vlada.html> (dostęp: 19.12.2015).
- Long D., *Shards of the shattered? Japanese empire that found themselves as temporary micronations*, „Shima: The International Journal of Research into Island Cultures” 2014, nr 8.
- McKirdy E., *Liberland: Could the world's newest micronation get off the ground?*, <http://edition.cnn.com/2015/04/25/europe/liberland-worlds-newest-micronation/> (dostęp: 29.04.2015).
- Micronations vs Pocket States*, <http://microwiki.org.uk/> (dostęp: 26.06.2016).
- Micronations within European Union. What is not shown on maps*, https://issuu.com/prettychenko/docs/atlas_book_issuu (dostęp: 26.06.2016).
- New law ends Christiania's special status*, <http://cphpost.dk/news/local-news/new-law-ends-christianias-special-status.html> (dostęp: 13.03.2015).
- The official visit of the Imperial Throne Archchancellor to the Republic of Kiribati*, <http://kiribati.me/2016/05/11/977/> (dostęp: 11.05.2016).
- On island of Sark, Barclay brothers joust with feudalism*, <http://archive.is/ChU37#selection-485.0-485.56> (dostęp: 26.06.2016).
- On Virtual Narratives at Croatia's Borders*, <http://hu.mvep.hr/hu/hirek/on-virtual-narratives-at-croatia> (dostęp: 17.06.2015).
- „Prezydent” Liberlandu został aresztowany przez chorwacką policję, <http://wiadomosci.onet.pl/swiat/prezydent-liberlandu-zostal-aresztowany-przez-chorwacka-policje/t0epjs> (dostęp: 11.05.2015).
- Sobczyński M., *Państwa i terytoria zależne. Ujęcie geograficzno-polityczne*, Toruń 2006.
- Squires N., *Welcome to the world's newest country — the Kingdom of Enclava*, <http://www.telegraph.co.uk/>

news/worldnews/europe/croatia/11609226/Welcome-to-the-worlds-newest-country-the-Kingdom-of-Enclava.html (dostęp: 15.05.2015).

Strochlic N., *Welcome to Sealand: a Sovereign Nation*, <http://www.thedailybeast.com/articles/2014/02/20/welcome-to-sealand-this-island-is-a-sovereign-nation.html> (dostęp: 20.02.2014).

What are micronations? An analysis of the activities of three projects: Liberland, Imperial Throne and Free City of Christiania

Keywords: micronation, foreign policy, libertarianism, anarchism

Summary

The article analyzes micro nations as a new idea of establishing one's own country. Even if micro nations are small and irrelevant, they are an interesting example of how people want to create their own environment. Some projects were established as a joke or for financial profit; others have the ambition of becoming an internationally recognized country. The article presents the story of three different micro nations; Liberland, Imperial Throne, and the Free City of Christiania. All of them represent different approaches for self-governance and ideology (libertarianism, monarchism and anarchism). The article also considers definitions of micro nations and tries to match them with existing definitions of political units.